

CUPRINS:

Cuvânt înainte la ediția a 2-a 9

Introducere 13

I. Căci unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră

Despre antropologia inimii în evanghelie 23

II. De essentia et motu cordis

Aristotel și Toma de aquino 35

III. Organul inimii și soarta omului

Privitor la învățătura despre inimă din știința spiritului alui Rudolf Steiner 107

Epilog: Iar cuvântul locuiește în inima mea

Inima în aforisme poetice, manreși meditații terapeutice date de Rudolf Steiner 139

Note 187

În toate cele patru Evanghelii – dar îndeosebi la Luca – organul inimii joacă un rol esențial, dacă nu chiar central. Perspectivele sau, mai degrabă, *premisele* antropologice ale respectivelor pasaje din Evanghelii se află, din această perspectivă, pe mai multe niveluri și sunt extrem de diferențiate în sine - o privire de ansamblu asupra întregului și a strădaniei intense din jurul fiecărui cuvânt-de-inimă ne duce însă mai departe și deschide orizonturi largi și uimitoare.”

Conform tuturor Evangheliilor, inima este un organ al compasiunii, al unei participări sufletești la evenimentele lumii, al unei mărci proprii, centrate pe emoția datorată acestora. Astfel, s-a apropiat de Iisus, de „inima” Lui, văduva îndoliată de la Nain, al cărei unic fiu (părea că) murise și el („Și, văzând-o Domnul, I s-a făcut milă de ea și i-a zis: Nu plânge! [Quam cum vidisset Dominus, *miser cordia motus super eam, dixit illi: Noli flere!*]”; Luca, 7,13). În schimb, durerea a cuprins inimile discipolilor atunci când și-au dat seama de iminenta moarte a lui Christos (Ioan 16,6) – o îndoliere a inimii care, conform celor spuse de Christos în cuvintele de despărțire, urma să facă loc unei bucurii interioare a aceluiași organ, după înviere și revenire („Deci și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi. [Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.]”, Ioan 16,22).²⁰

De o „duritate” a inimii sau de o „duritate în inimă” (*duritia cordis*) este, în schimb, vorba în Evanghelii, în anumite locuri în care din partea lui Christos Iisus este semnalată lipsa empatiei oamenilor, lipsa compasiunii cu cei suferinzi și marginalizați – cum este bolnavul cu „mâna uscată”, a cărui vindecare prin Christos, ce tocmai urma să se întâmple, era observată cu rea-voință și cu lipsă de participare interioară de către cei prezenți în sinagogă („Și a zis omului care avea mâna uscată:

Ridică-te în mijloc! Și a zis lor: Se cuvine, sâmbăta, a face bine sau a face rău, a mântui un suflet sau a-l pierde? Dar ei tăceau; și privindu-i pe ei cu mânie și *întristându-se de învârtoșarea inimii lor*, a zis omului: Întinde mâna ta!”; Marcu 3,4 și urm.), sau chiar cu soțiile părăsite de bărbații lor, lăsate în urmă și astfel abandonate.

Se poate observa, privitor la antropologia inimii, că acest organ, conform Evangheliei, este rareori sau deloc instrumentul sau expresia exclusivă a unor procese emoționale; mai mult, el este într-o relație intimă cu procesele individuale de gândire și de cunoaștere ale omului. Dacă precizările de până acum au apelat nu doar la capacitatea de compasiune, ci, dincolo de aceasta, la disponibilitatea generală de a conștientiza și de a pătrunde o situație – dar prin aceasta și la trepte ale cunoașterii sau cel puțin ale re-cunoașterii situative –, majoritatea covârșitoare a următoarelor mărturii din Evanghelii dovedește limpede legătura interioară dintre activitățile inimii și capacitățile omenești spirituale mai înalte, chiar dacă adesea sub formă de eșec, de rămânere în urmă și de eșuare. Astfel, inima apostolilor era cu totul orbită sau împietrită (*cor obcaecatus*), căci ei nu ajungeau, în ciuda hrănirii cu pâine, la propria *înțelegere* a Ființei lui Christos aflată în acțiune, se temeau de furtună, și-au ieșit din fire după intervenția lui Christos („non enim intellexerunt de panibus: *erat enim cor eorum obcaecatum*”; Marcu 6,52). Conform lui Marcu, acest cuvânt marcant al lui Christos s-a repetat la scurt timp, când apostolii erau din nou preocupați de hrana lor:

Și vorbeau între ei, zicând: Aceasta o zice fiindcă n-avem pâine. Și Iisus, înțelegând, le-a spus: De ce gândiți că n-aveți pâine? Tot nu înțelegeți, nici nu pricepeți? Atât de învârtoșată este inima voastră? [Et cogitabant ad alterutrum, dicentes: Quia panes non habemus. Quo cognito, ait illis Iesus: Quid cogitatis, quia panes non habetis? nondum cognoscitis nec intelligitis? adhuc caecatum habetis cor vestrum?] (Marcu 8,16-17)

Chiar dacă inima, în sensul Evangheliei, sigur nu este organul propriu-zis de gândire sau, cel puțin, nu singurul, este evident că procesele spiritual-fiziologice care se

desfășoară înăuntrul ei reprezintă premisa decisivă pentru înțelegerea prin admitere a celor trăite – pentru legarea în interior a Sin ei proprii de experiențe. Conform lui Marcu și Luca, Christos Cel înviat i-a certat pe aceia dintre apostoli care, în ciuda mărturisirilor de Paște ale Mariei Magdalena și a trăirilor din Emaus, tot nu viețuiau încă în conștiința realelor procese de pe Golgotha („și i-a muștră pentru necredința și împietrirea inimii lor”; Marcu 16,14); procesele din inimile apostolilor erau prea „întârziate” (*cor tardus*) și nu se ridicau la înălțimea evenimentelor, ba nici măcar la înălțimea celor prevestite cu secole înainte de către profeți, privitor la Christos („O, nepricepuților și zăbavnici cu inima a crede toate câte au spus prorocii!”: Luca 24,25). Matei și Ioan îl citează, la rândul lor, într-o referire directă pe profetul Isaia, care spunea cu referire explicită la procesele firave, neformate, dacă nu chiar deformate ale inimii:

Cu auzul veți auzi și nu veți înțelege și, uitându-vă, vă veți uita, dar nu veți vedea. Că s-a învățat inima poporului acestuia [Excaeca cor populi huius] și cu urechile sale greu a auzit și ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă și să se întoarcă la Mine [et corde suo intelligat et convertatur] și să-I vindec. (Isaia 6,9-10; a se vedea și Matei 13,14-15 și Ioan 12,40)

În acest sens, chiar și orice *îndoială* a apostolilor are legătură nemijlocită cu organul inimii („Adevărat zic vouă că oricine va zice acestui munte: Ridică-te și te aruncă în mare și nu se va îndoii în inima lui [et non haesitaverit in corde suo], ci va crede că ceea ce spune se va face, fi-va lui orice va zice”; Marcu 11,23); iar atunci când Christos Cel înviat a stat în mijlocul apostolilor adunați la scurt timp după evenimentele de la Emaus – conform lui Luca – le-a spus:

De ce sunteți tulburați și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră? [Quid turbati estis, et cogitationes ascendunt in corda vestra?] (Luca 24,38)

*

În același timp, în Evanghelie inima este în relație nu doar cu încrederea fidelă, cu accent pe voință, față de adevărul celor cunoscute sau trăi te pe tărâm spiritual, ci și, în mod esențial, cu intenționalitatea gândirii, cu prima sa origine, de-a dreptul cu miezul său volitiv-moral – cu legătura sa cu cea mai intimă intenție a omului. Din nou sub forma nereușitei, respectiva unui mod deficitar al atitudinii și activității sufletesc-spirituale, acest lucru devine limpede în cuvintele lui Christos – formulate cu ocazia unei dispute privitoare la regulile de curăție a alimentelor și a rnâncării:

Așadar și voi sunteți nepricepuți? Nu înțelegeți, oare, că tot ce intră în om din afară nu poate să-I spurce? Că nu intră în inima lui [non intrat in cor eius], ci în pântece, și iese afară, deci bucatele sunt curate. Și zicea că ceea ce iese din om aceea spurcă pe om. Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele [Ab intus enim de corde hominum malae cogitationes procedunt], desfrânările, hoțiile, uciderile. Adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, pizma, hula, trufia, ușurătatea. Toate aceste rele ies dinăuntru și spurcă pe om. (Marcu 7,18-23)

Așa cum Dumnezeu, conform spuselor lui Luca, *cunoaște inimile oamenilor (Deus autem novit corda vestra; Luca 16,15)*, tot astfel Fiul dumnezeiesc – despre care povestirile apostolilor spun același lucru – are în mod evident capacitatea de a percepe *gândurile* oamenilor, ce se revarsă din inimă, încă dinainte ca acestea să fi luat o formă de exprimare. Acest lucru s-a petrecut în repetate rânduri în timp ce El se afla împreună cu apostolii, care adesea se îndepărtau mult de la însărcinarea lor și se încurcau în mărunțișuri („Și a intrat gând în inima lor: Cine dintre ei ar fi mai mare? Iar Iisus, cunoscând cugetul inimii lor [Iesus videns cogitationes cordis illorum], a luat un copil, l-a pus lângă Sine, și le-a zis: Oricine va primi pruncul acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește; iar oricine Mă va primi pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Căci cel ce este mai mic între voi toți, acesta este mare”; Luca 9,46-48), dar

și cu ocazia întâlnirilor cu Christos a fariseilor și a cărturarilor care se

Pag. 25 – 29